

JOAN F. MIRA

“El Senyor no tingué misericòrdia de nosaltres, molts anys més tard els turcs travessaven el Danubi, i les fronteres d’Europa, de Viena i Budapest fins a Istanbul –ja no Bizanci, ja no Constantinoble–, s’hagueren de refer incertament, i encara no estan clares. La previsió dels papas Borja (o la que jo els atribuïa) era encertada”

Prop de mig segle més tard, quan dictava les seues memòries (me les dictava a mi, a través del temps), el papa Alexandre VI recordava aquell estiu del 1456, quan el seu oncle Calixt III aconseguí que una tropa cristiana mal armada obligara els turcs a alçar el setge de Belgrad:

“Per culpa de la gota el meu oncle passava llargues temporades que no podia estar dret ni assegut, llavors es quedava tot el dia tancat en la cambra de dormir que era i és encara una habitació petita que mira cap al nord i té una finestra on mai no toca la llum del sol, i allà dins, a la llum dels ciris i de la llar de foc, dirigia la defensa d’Europa contra els turcs, per a ell la cristiandat era com una ciutat o una fortalesa assetjada i l’única estratègia que sabia imaginar era eixir i combatre en camp ras, no esperar darrere dels murs l’atac de l’enemic com havien fet els grecs a Constantinoble, alguns dies s’alçava penosament del llit, es rentava les mans, es vestia i feia uns pocs passos feixucs fins a un cambra contigua on treballava estirat damunt d’un banc cobert amb un matalàs de llana i una vànova roja. Jo no era present a Roma quan arribà la notícia que els exèrcits croats que ell animava havien vençut gloriosament els turcs davant dels murs de Belgrad, però sé que el papa va caure de genollons a terra i plorà llargament, ell que era tan poc donat a demostrar les emocions, després digué: el Fill de Déu ens ha mostrat avui el rostre de la seua glòria, i va substituir aquell dia, que era un sis d’agost, com a festa de la Transfiguració del Senyor, la festa encara la celebrem cada any amb solemnitat i espere que l’església la celebrarà sempre, a pesar que ja ningú recorda que sense aquella victòria dels cristians els turcs haurien ocupat les planes d’Hongria i tenien el camí obert fins a Viena i a Bohèmia, però tota la vida he vist que els estats d’Occident troben més plaer a batallar entre ells que a fer la guerra junts contra l’infidel i no comprenen que si els turcs tornen Danubi amunt i conquisten Belgrad, Déu els confonga sempre i no ho permeta, aquella serà la clau d’una frontera que pot durar moltes generacions i alimentar odis perpetus en el centre d’Europa, el papa Calixt sí que ho comprenia i tots els papas darrere d’ell també, però sembla que som els únics que ho veuen i ni les repúbliques ni els prínceps ens escolten, la mateixa església de vegades té tan poc de seny que es preocupa més de curar-se el refredat d’una heretgia que de protegir-se contra la pesta otomana, el Senyor perdone els nostres pecats i tinga misericòrdia de nosaltres.”

El Senyor no tingué misericòrdia de nosaltres, molts anys més tard els turcs travessaren el Danubi, i les fronteres d’Europa, de Viena i Budapest fins a Istanbul –ja no Bizanci, ja no Constantinoble–, s’hagueren de refer incertament, i encara no estan clares. La previsió dels papas Borja (o la que jo els atribuïa) era encertada: la frontera de l’imperi turc va ser molt de temps la ratlla d’Europa, i els Balcans no han deixat de ser niu d’odis perpetus. Qui haja contemplat la confluència del Sava i el Danubi des de dalt del castell de Belgrad, qui haja passejat pel nord de Grècia i per l’oest de Macedònia, qui haja travessat, a Skopje, el pont que separa els cristians dels musulmans, qui haja visitat a Istanbul allò que queda del barri del Fanar i del patriarcat grec, sabrà potser de què parle. Si ara, més de cinc segles després d’aquelles pors i d’aquelles batalles, els turcs, fora d’Europa, ja són Europa, benvinguts siguuen. Si no ho són, també seran benvinguts, de grat o per la força de la geoestratègia i la pressió dels nord-americans, per l’economia i la política. Però llavors Europa, amb turcs i sense festa de la Transfiguració, ja no serà l’Europa que ve del gòtic i del renaixement, dels Borja i de Copèrnic, del barroc i del neoclàssic, de la il·lustració, la revolució, el romanticisme i tot això. Serà una cosa que jo mateix no entenc.